

نقش نظام پزشکی در آموزش پزشکی ایران*

دکتر عزت‌الله حضرتی**

مجله علمی نظام پزشکی

سال ۲، شماره ۳، صفحه ۱۷۱، ۱۳۵۰

در شهرستانها و استانها و در صد پراکندگی آنها نسبت به نقاط کشور، مراجع تحصیل درجهٔ دکتر یا تخصصی، ساعات تدریس مواد در دانشکده‌های پزشکی کشور و مقایسهٔ آنها و دهها نوع دیگر آمار و مشخصات است که بطور دقیق تهیه شده‌اند و مآخذ بزرگی برای تهیه اطلاعات جهت پی‌ریزی آموزش پزشکی نوین در کشور میباشند. در این جا در زمینه آموزش در دانشکده‌های پزشکی و مقایسه آنها در سطح جهانی، تجربیات خصوصی خود را نیز بعنوان يك فرد غیر دانشگاهی بیان می‌کنم. در حدود ۹ یا ۱۰ سال قبل بود که اینجانب بعنوان ناظر کل امتحانات E.C.F.M.G. در ایران انتخاب گردیدم، لازم به تذکار نیست که قبولی در این امتحانات شرط شروع تحصیلات تخصصی و کار در بیمارستانهای کشورهای آمریکا است و از بدو شروع این امتحانات تا مدت ۵ سال اینجانب ناظر بر گزاری این امتحانات بودم. باینکه اصولاً این امتحانات خیلی ساده نبوده‌است و موضوع عدم تبحر و تسلط بزبان انگلیسی آنرا مشکل‌تر میسازد، معذالک سؤالات آن خارج از محدوده علم پزشکی نبوده و عملاً آن حداقل بایستی بگوش يك دانشجوی فارغ التحصیل دانشکده پزشکی آشنا باشد.

در امتحانات دوره اول مجموعاً ۹ نفر شرکت کردند که همگی مردود شدند، در دوره دوم شش ماه بعد، ۱۸ نفر شرکت کنند بودند که آنها نیز مردود شدند. بعدها عده داوطلبان افزایش یافت بطوریکه جلسات امتحانی از انجمن ایران و آمریکا به تالار ابن سینای دانشکده پزشکی دانشگاه تهران انتقال یافت و داوطلبان از ۲۰۰ نفر هم متجاوز شدند و بتدریج بر تعداد درصد قبولی‌ها افزوده شد و زمانی بحدود ۴۰٪ رسید. ولی این موفقیت‌های نسبی اطباء و دانشجویان در قبول شدن

برای روشن شدن رابطهٔ نظام پزشکی با امور آموزش پزشکی کشور، قسمتی از پیام مبارک شاهنشاه آریامهر، که بهنگام آغاز فعالیت‌های نظام پزشکی شرف صدور یافته‌است، در اینجا درج میشود:

«نظام پزشکی باید در زمینهٔ فعالیت‌های علمی و تحقیقات و تبعات پزشکی و وظیفه‌ای آگاهانه به‌مهده بگیرد و از یاری و همکاری دانشگاهها و سازمانهای علمی و تحقیقاتی داخلی و خارجی برخوردار گردد و با تشکیل کنفرانس‌ها و سمینارها و انتشار نشریه‌های علمی و ترتیب دادن دوره‌های تکمیلی و نظائر آن پیوسته بکوشد تا صاحبان فنون پزشکی را در جریان آخرین پیشرفتهای علمی دنیا قرار دهد و تکامل دانش پزشکی را همگام با پیشرفتهای دنیای متری با آنان بشناساند. نظام پزشکی باید برای بثمر رسانیدن هدفها و آرمانهای خود نقش ارشادی خویش را بنحو احسن ایفا نماید و بر اجرای کلیه تصمیماتی که طبق مصالح عالی کشور در مورد امور درمانی و پزشکی اتخاذ میشود نظارت دقیق و مستمر داشته باشد.»

در اجرای اوامر ملوکانه، نظام پزشکی ایران خود را موظف دانست که بغیر از وظایف سنگینی که قبلاً به‌عهده گرفته بود در امور آموزش پزشکی کشور طرح‌هایی تهیه نماید که خوشبختانه در کنفرانس آموزش پزشکی مطرح و مورد مذاکره قرار گرفت.

دانشکده‌های پزشکی کشور عهده‌دار تعلیم و تربیت پزشکان آتی کشورند، ولی نظام پزشکی ثمرات این آموزشها را در اجتماع پزشکان مورد بررسی و مطالعه قرار میدهد.

سازمان نظام پزشکی در طی عمر کوتاه خود موفق شده است آمارهای بسیار جالب و منحصر بفردی که تا بحال سابقه نداشته است تهیه کند. این آمارها بسیار مفصل و شامل تعداد دقیق پزشکان و دندانپزشکان کشور، پزشکان متخصص و غیر متخصص و تعداد آنها

* قسمتی از سخنرانی مؤلف در کنفرانس آموزش پزشکی سازمان بهداشت جهانی که در سال ۱۳۴۹ در تهران تشکیل شد.

** بخش جراحی پلاستیک ارتش - تهران

در این امتحانات، مرهون مطالعات پی‌گیر آنها از روی کتب امریکائی بود که سئوالات فراوان پزشکی و جوابهای آنرا در دسترسشان قرار میداد و اکثر این داوطلبان اظهار میداشتند که ۵۰٪ یا بیشتر این سئوالات برایشان نامأنوس بوده و اصولاً در طی مدت دانشکده برای آنها تدریس نشده است. با اینکه شخصاً بابرگزاری چنین امتحانات، که قبولی در آن صرفاً باعث فرار بسیاری از مغزها از کشور مامی شود، موافقتی ندارد معذالك باید اقرار کرد که در طی ۷ الی ۸ سال گذشته این امتحانات در پیشرفت علمی دانشجویان و اطباء جوان ما مؤثر بوده است و این شاید نشانه نقص آموزش دانشکده های پزشکی، مخصوصاً در قسمت علوم اساسی پزشکی، و عدم هم‌آهنگی آن با دانشکده های پزشکی ممالک مترقی جهان است. در بررسی هائیکه بعمل آمده چنین نتیجه گرفته شده است که متأسفانه برای اغلب پزشکان، پس از کسب دیپلم دکترا یا پس از گذراندن دوره تخصصی، بعلت درگیری های فراوان، امکان مطالعه تازه های پزشکی و شرکت در کنگره های پزشکی داخلی و خارجی، فراهم نیست و مخصوصاً با توجه به اینکه دوره های فشرده و کوتاه مدت در کشور وجود ندارد، در جریان ترقیات روزافزون پزشکی قرار نمیگیرند.

بامراتب مذکور بنظر میرسد که اتخاذ راه حل های زیر بسیاری از مشکلات را مرتفع کند:

۱- تجدید نظر کامل در امر آموزش پزشکی دانشکده ها.
 ۲- تغییر کامل روش امتحانات تخصصی و تشکیل هیأت های امتحانی از خبره های دانشگاهی و غیردانشگاهی، این هیأت داوطلبان را پس از طی دوره تخصصی مورد آزمایش قرار می دهد. این روش باعث میشود که استادان مربوط برای حفظ حیثیت علمی خود بیشتر و بهتر به تعلیم دستیاران و داوطلبان تخصص بپردازند و وقت بیشتری مصرف آنها کنند و هیچ عاملی، جز معلومات داوطلبان، در موفقیت آنان مؤثر نیفتد. نظام پزشکی باید در انتخاب اعضای این هیأت های امتحانی، با کسب نظر دانشکده های پزشکی و انجمن های تخصصی، کمک کند.

۳- تشکیل دوره های فشرده و با ارزشی در طب عمومی و قسمتهای تخصصی برای بالا بردن سطح معلومات پزشکان و متخصصین. در تأمین این منظور، همکاری متقابل و تشریک مساعی نظام پزشکی و دانشکده های پزشکی ضرورت دارد.

نظام پزشکی با انتشار نشریه علمی و مجهزتر نمودن کتابخانه فعلی خود و در آتیه، با تشکیل يك مركز اسناد و مدارك پزشکی وسیع در رده جهانی و تهیه فیلم های متنوع پزشکی، خدمات خود را در زمینه پیشرفت آموزش پزشکی عرضه میدارد.